

Model va modellashtirish asoslari

Kreativ fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan testlar

Yo'riqnoma: har bir savolda berilgan vaziyatni tahlil qiling va eng ijodiy, samarali hamda mavzuga mos yechimni tanlang. Har bir to'g'ri javob 1 ball.

Test maqsadi: talabalarda muqobil yechim topish, vaziyatni tahlil qilish, yangi g'oya ishlab chiqish va raqamli vositalardan ijodiy foydalanish kompetensiyalarini rivojlantirish.

1. Maktab oshxonasidagi navbatni kamaytirish muammosi berilgan. Qaysi model kreativ yechimga olib keladi?

- A) Faqat navbat uzunligini yozish
- B) Kelish va xizmat ko'rsatish vaqtlarini hisobga olgan jarayon modeli yaratish
- C) Oshxona rasmini chizish
- D) Muammoni e'tiborsiz qoldirish

2. Modellashtirishda real tizimdan qaysi elementlar tanlanadi?

- A) Maqsadga ta'sir qiluvchi muhim o'zgaruvchilar va bog'lanishlar
- B) Faqat chiroyli obyektlar
- C) Faqat tasodifiy belgilar
- D) Hammasi bir xil darajada olinadi

3. Talaba ob-havo o'zgarishini tushuntirmoqchi. Qaysi model ijodiyroq?

- A) Faqat quyosh rasmini qo'yish
- B) Matnni yodlash
- C) Faqat bugungi haroratni yozish
- D) Vaqt, harorat, namlik va shamol o'zgarishini ko'rsatadigan dinamik grafik model

4. "Sinfidagi bilim o'sishi"ni modellashtirish uchun qaysi omillar mos?

- A) Faqat sinf raqami
- B) Faqat o'quvchi ismi
- C) Boshlang'ich bilim, mashq soni, fikr-mulohaza va vaqt
- D) Faqat daftar rangi

5. Kompyuter modelini tekshirish uchun nima qilish kerak?

- A) Natijaga ishonaverish
- B) Model natijasini real ma'lumot yoki tajriba bilan solishtirish
- C) Model nomini o'zgartirish
- D) Rangini almashtirish

6. Talaba shahardagi transport oqimini tasvirlamoqchi. Qaysi model mos?

- A) Yo'llar, chorrahalar, oqim va kechikishlarni aks ettiruvchi tarmoq modeli
- B) Faqat xarita fonini qo'yish
- C) Matnli ro'yxat
- D) Faqat avtomobil rasmlari

7. Bir muammoni turli model bilan ko'rsatishdan maqsad nima?

- A) Faqat ko'proq sahifa to'ldirish
- B) Modelni chalkashtirish
- C) Ishni murakkablashtirish
- D) Har xil nuqtai nazardan tahlil qilib, yangi yechimlar topish

8. Ekologik tizimda daraxtlar kamayishi oqibatini ko'rsatish kerak. Qaysi model kreativ?

- A) Mavzuni rasmsiz tushuntirish
- B) Faqat daraxt sonini yozish
- C) Daraxt, havo sifati, hayvonlar va inson faoliyati orasidagi sabab-oqibat diagrammasi
- D) Faqat yashil rang ishlatish

9. Model yaratishda "soddalashtirish" nimani anglatadi?

- A) Hamma ma'lumotni olib tashlash
- B) Maqsad uchun kerakli jihatlarni qoldirib, ortiqcha tafsilotlarni kamaytirish
- C) Modelni noto'g'ri qilish
- D) Fikrni qisqartirmaslik

10. Talaba maktab byudjetini modellashtirmoqchi. Qaysi yondashuv mos?

- A) Kirim, xarajat, ustuvorlik va alternativ ssenariylarni hisobga olgan jadval modeli
- B) Faqat pul rasmini qo'yish
- C) Barcha xarajatlarni aralashtirish
- D) Faqat umumiy summani yozish

11. Model natijasi kutilmaganda noto'g'ri chiqdi. Kreativ tahlil qaysi?

- A) Natijani majburan o'zgartirish
- B) Faqat grafikni yashirish
- C) Modelni o'chirib tashlash
- D) Kirish ma'lumotlari, formula va farazlarni bosqichma-bosqich tekshirish

12. Agentga asoslangan model qaysi holatda foydali?

- A) Hech qanday o'zaro ta'sir bo'lmasa
- B) Faqat bitta obyekt bo'lsa
- C) Ko'p ishtirokchi o'z qoidalari bilan harakat qiladigan tizimda

D) Faqat matn yozilganda

13. Modeldan foydalanuvchi o'zi parametrlarni o'zgartirib ko'rishi kerak. Qaysi yechim kreativ?

- A) Parametrlarni yashirish
- B) Slayder, jadval yoki input maydoni orqali interaktiv model qilish
- C) Modelni faqat rasm qilish
- D) Natijani o'zgarimas qilish

14. Kompyuter virusining tarqalishini modellashtirish uchun qaysi element kerak?

- A) Zararlanish ehtimoli, aloqa soni, himoya darajasi va vaqt
- B) Faqat antivirus logotipi
- C) Fayl rangi
- D) Faqat kompyuter nomi

15. Model yaratishda farazlar nima uchun yoziladi?

- A) Rang tanlash uchun
- B) Faylni arxivlash uchun
- C) Hujjatni uzun qilish uchun
- D) Model qaysi sharoitda ishlashini tushuntirish uchun

16. Mavjud modelni yaxshilash uchun qaysi savol kreativ?

- A) Shrift kattami?
- B) Model chiroylimi?
- C) Qaysi o'zgaruvchi natijaga eng ko'p ta'sir qilmoqda?
- D) Fayl nomi qisqami?

17. Talaba suv sarfini kamaytirish modelini yaratmoqda. Qaysi ssenariylar foydali?

- A) Faqat hozirgi holat
- B) Oddiy, tejamkor va favqulodda sarf ssenariylarini solishtirish
- C) Faqat bitta raqam
- D) Suv mavzusini o'tkazib yuborish

18. Modellashtirishda vizual modelning afzalligi nimada?

- A) Murakkab bog'lanishlarni tez tushunishga yordam beradi
- B) Faqat bezak bo'ladi
- C) Ma'lumotni yashiradi
- D) U har doim aniqroq

19. Model natijasidan qaror chiqarishda nimani hisobga olish kerak?

- A) Faqat birinchi natijani

- B) Tasodifiy tanlovni
- C) Faqat eng chiroyli grafikni
- D) Model cheklovlari, ma'lumot aniqligi va alternativ yechimlarni

20. Talaba "ideal sinf" modelini yaratmoqchi. Qaysi yondashuv kreativ?

- A) Sinf rasmini qo'yish
- B) Faqat partalar sonini yozish
- C) O'quvchi soni, texnika, yorug'lik, harakat zonasi va o'qitish usullarini bog'lovchi tizim modeli
- D) Faqat devor rangini tanlash

Javoblar kaliti va rivojlantiriladigan kreativ ko‘nikmalar

No	Javob	Kreativ ko‘nikma
1	B	Jarayon modeli
2	A	Abstraksiya
3	D	Dinamik model
4	C	Omillarni tanlash
5	B	Validatsiya
6	A	Tarmoq modeli
7	D	Ko‘p yo‘li fikrlash
8	C	Sabab-oqibat modeli
9	B	Soddalashtirish
10	A	Ssenariy modeli
11	D	Xatoni tahlil qilish
12	C	Agentli fikrlash
13	B	Interaktiv model
14	A	Ehtimollik va vaqt
15	D	Farazlarni asoslash
16	C	Sezgirlik tahlili
17	B	Alternativ ssenariy
18	A	Vizual tahlil
19	D	Tanqidiy qaror
20	C	Tizimli dizayn

Izoh: testlar yagona “to‘g‘ri javob”li topshiriq shaklida tuzilgan bo‘lsa-da, dars jarayonida talabalar tanlovini asoslab berishi, boshqa kreativ variantlar taklif qilishi va guruhda muhokama qilishi tavsiya etiladi.